

ÜNİVERSİTE-ŞEHİR İLİŞKİSİNDE YERLEŞKENİN YERİ VE ETKİSİ: RTEÜ VE RİZE ÖRNEĞİ

Location and Impact of the Campus in the University-City Relation:
The Example of RTEÜ and Rize

Ali Rıza SAKLI*

ÖZ: Üniversitelerin yeni misyonu olan topluma hizmet ve sanayi/teknolojide öncü rol üstlenme olgusunu hayata geçirmede, yerleşkelerin hangi özelliklere sahip olması gerektiği incelenmiştir. İyi bir eğitim yerleşkesi ve yine iyi bir araştırma yerleşkesi nasıl olmalıdır sorusuna cevap bulunmaya çalışılmıştır. Literatür incelemesinde, yerleşke-şehir ilişkisi irdelenmiş; şehir içi yerleşke, şehir dışı yerleşke ve şehir üniversitesi seçenekleri belirlenmiştir. Bunlar içinde hem yerleşkenin hem de şehrin imkânlarından yararlanmayı mümkün kılan şehir içi yerleşke modeli daha yararlı görülmüştür. RTEÜ yerleşkeleri olarak; Fener'deki Zihni Derin Yerleşkesi ve İslampaşa'daki Sağlık Yerleşkesi, bu tip yerleşke modeline uygun bulunmuştur. Yerleşke içinde yayalaşmanın sağlanması; bazı yolların kaldırılarak yeşil alana dönüştürülmesi, iki yerleşke ve şehir merkezi arasında koşuyolu, vava yolu ve bisiklet yolu oluşturulması önemli görülmüştür. Yerleşkelerin şehirle bütünleşmesi için de; çok merkezli şehir yapılanması, yerleşkelerde kültür ve sanat merkezi ve multidisipliner etkileşim merkezleri kurulması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yerleşke, Şehir-Yerleşke İlişkisi, Üniversite ve Şehir İlişkisi, Eğitim Yerleşkesi, Araştırma Yerleşkesi

ABSTRACT: The service to society and industry/technology is new mission of the universities. We examined the features considered to play a leading role in the realization of that phenomenon. We also tried to find an answer to the question of what a good educational campus and a good research campus should be. In the literature review, the relationship between the campus and the city was investigated; urban settlements, urban campus and city university options have emerged. Within these, the city campus model, which makes it possible to benefit from both the settlement and the city's facilities, has been seen as more useful. As RTEU campuses; The Zihni Derin Campus in the Fener and the Health Campus in İslampaşa were found suitable for this type of campus model. It is proposed to provide pedestrianization within the campus; removing some roads and transforming into green areas and to form runway, pedestrian path and bicycle path between the two campuses and the city center. In addition, a multi-centered city structure, a center of culture and art and multidisciplinary interaction centers were proposed.

Keywords: Campus, City-Campus Relations, Town and Gown, Education Campus, Research Campus

* Doç. Dr. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, aliriza.sakli@erdogan.edu.tr

Hakemli Araştırma Makalesi Peer-reviewed Research Article		
Başvuru Submission	Kabul Accept	Yayın Publish
14.02.2019	21.06.2019	30.06.2019

Giriş

Bugünkü Üniversiteyi andıran ilk kurumların; XI. yüzyıldan başlayarak Batı'da ortaya çıktığı iddiası mevcuttur. İlk üniversitenin 1088'de kurulan Bologna Üniversitesi olduğu genel bir kabul halindedir (Wissema, 2009). Ancak, ortaya çıkan yeni bilgiler bu kabulü değiştirecek gibi görünmektedir.

M.S.425 yılında, II.Theodosios zamanında İstanbul'da kurulan Okul (*Pandidakterion*), 15'i Latince 16'sı Grekçe olmak üzere; hukuk, felsefe, tıp, aritmetik, geometri, astronomi, müzik, retorik ve diğer konularda 31 akademik kürsüye (chair) sahipti. Okul, varlığını sürdürerek, III.Michael (842- 867) tarafından yeniden organize edildi (Constantelos, 1999).

İstanbul Okulu'nda eğitim yaygın olarak; retorik, hukuk ve felsefe üzerineydi ve daha çok kilise ve devletin bürokratik kadroları için yetkin insan yetiştirmeyi amaçlamaktaydı. 1046'da IX.Konstantin Monomachos tarafından Okul yeniden kurulmuş; hukuk ve felsefe bölümleri de yenilenmiştir (Wikipedia, 2018b).

Öğrenciler tarafından kurulan Bologna Üniversitesi (Studium Generale) ilk olarak Ravenna yerleşkesinde (campus) eğitime başlamıştır. Bu üniversitenin yoğun, sıkıcı ve disiplinli bir yerleşke hayatından bahsedilmektedir. Yerleşke bekçisinin sabah saat 05.00'te yankılanan ve şehirde duyulan alarmı ile kalkılır ve 06.00'da eğitim başlardı. Akşam yemeğinden 21.00 – 22.00 saatlerine kadar ödevler yapılırdı (Rukancı ve Anameriç, 2016). Sabah alarmının şehirde yankılandığı bilgisinden, Bologna Üniversitesi'nin şehir içinde küçük bir yerleşkesi olduğunu anlıyoruz.

Bologna'dan sonra, kurulan Paris College ve onu izleyen Oxford üniversiteleri (1167), kendilerini izleyen Montpellier, Padua, Orleans ve Cambridge Üniversiteleri ile birlikte, üniversite tipi eğitim kurumlarının yayılmasını sağlamışlardır (Antalyalı, 2007). Batıdaki ikinci en eski üniversite olan Paris Üniversitesi ilk olarak 1150'de kuruldu (Wikipedia, 2018a). İsmi 1253'te Robert de Sorbon tarafından kurulan Sorbonne College'den aldı (Sorbonne, 2018). Daha sonra şehrin içinde kalan Üniversite, başlangıçta şehrin kenarında kurulmuş bulunuyordu.

İlk Amerikan üniversitelerinden New York'taki Union College (1813) ve Charlottesville'deki Virginia üniversiteleri birer "üniversite kenti" halinde şehir dışı yerleşke olarak tasarlanmışlardır. Amerikan üniversiteleri, genelde şehir dışında üniversite yerleşkeleri oluşturmuşlardır (Erçevik ve Önal, 2011).

Cambridge Üniversitesi (1209), şehir içine serpilmiş, her birinin iç avlusu olan kolej binaları ile en eski şehir içi yerleşke örneğidir. Eski olmakla birlikte günümüz üniversitelerinin ideal yerleşke tiplerinden birini oluşturur. Tarihi şehrin büyüklüğünün sınırlı olması, üniversite binalarının şehir içinde birbirine yakın konumlarda yerleşmesine yol açmıştır (Christiaanse, 2007).

Üniversite yerleşkeleri tarihi süreçte farklı biçimler kazanmış ve şehirle değişik etkileşimler içinde olmuşlardır. Şehir içi ve şehir dışı yerleşkeleri ayrımı tartışılırken, yerleşke şehir (kampüs şehir) yaklaşımı ortaya çıkmış ve şehir içini yerleşke olarak kullanan üniversite tipleri gelişmiştir. Şehir içi yerleşke, şehir dışı yerleşke ve şehir (kent) üniversitesi seçenekleri ortaya çıkmıştır (Erçevik ve Önal, 2011).

Türkiye’de Gazi Üniversitesi, Bahçeşehir Üniversitesi, Halis Üniversitesi, İstanbul Şehir Üniversitesi, Nişantaşı Üniversitesi vb şehir üniversiteleri arasında sayılabilmektedir. Şehir dışı yerleşke olarak; Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Koç Üniversitesi, Yeditepe Üniversitesi, Sabancı Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi örnek gösterilmektedir. Şehir içi yerleşke üniversiteleri ise; Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi (Ayazağa Yerleşkesi), Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi gibi sıralanabilmektedir. Yıllar itibarıyla yapılan Türkiye Üniversiteleri Memnuniyet Araştırmasında, söz konusu yerleşke tiplerinin her birinden iyi ve kötü sırada olanlar mevcuttur (Karadağ ve Yücel, 2018).

Yerleşke tipi ne olursa olsun, Üniversitelerin; eğitimi esas alan birinci kuşak, araştırmayı esas alan ikinci kuşak ve topluma hizmeti öne çıkaran üçüncü kuşak üniversiteler şeklinde bir gelişim gösterdiği kabul edilmektedir (Wissema, 2009). Üniversitelerin geldiği son aşamayı “girişimci üniversite” olarak adlandıran yaklaşımlar da mevcuttur (Etzkowitz, 2004 ve 2013).

Üniversitelerin 3.kuşak ve girişimci üniversite aşamasında olmakla birlikte eğitim ve araştırmadan vazgeçmedikleri, bu iki olguyu en iyi biçimde hayata geçirdikten sonra diğer hedeflerine yöneldikleri gözlenmektedir. Bu sebeple, çalışmamızda iyi bir eğitim yerleşkesinin nasıl olması gerektiği, yine iyi bir araştırma yerleşkesinin hangi özelliklere sahip olması gerektiği incelenmiştir.

Üniversite-şehir ilişkisi bağlamında yerleşke tipleri incelenmiş ve literatürdeki çalışmalara dayalı olarak, en iyi yerleşke tipi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bundan sonra RTEÜ yerleşkeleri incelenmeye çalışılmış ve Rize şehri ile ilişkileri irdelenmiştir. Sonuç

kısımında, RTEÜ yerleşkelerinin daha iyi bir konuma gelebilmeleri için neler yapılması gerektiği yönünde görüşler öne sürülmüştür. Yine RTEÜ'nün şehre daha iyi katkıda bulunması ve şehir imkânlarından daha iyi yararlanabilmesi için sağlanabilecek ortam konusunda yenilikçi görüşler geliştirilmeye çalışılmıştır.

1. Üniversite Yerleşkeleri Nasıl Olmalıdır?

Üniversite yerleşkelerinin sürdürülebilir olması ve sürdürülebilirliğin nasıl sağlanacağı uzun süredir incelenen bir konudur. Kimi yazarlar, sürdürülebilirliğin kompakt yerleşkeler oluşturmaktan geçtiğini (Abd-Razak vd, 2012), kimi ise eğitimin disiplinler arası, bağımsızlaştırıcı, aktif, deneysel ve sorun çözme odaklı olmasıyla ilgili olduğunu (Cortese 2012), kimi yazarlar ise çevresel sürdürülebilirliğin önemli olduğunu (Maydew 2012) savunmaktadır.

Yerleşkelerin fazla büyük olması, yerleşkeye erişim ve ulaşım bakımından zorluklar doğurabileceği gibi; kapalı yürüme alanları, bisiklet yolları ve geceleyin yeterli aydınlatma bakımından da sorunlar oluşabilir. Yerleşkenin fiziksel gelişimi de sürdürülebilirlik bakımından önem arz eder (Abd-Razak vd, 2012). Küçük ve kompakt yerleşkeler, tasarım bakımından kolaylık sağlarken; ulaşım, erişim ve aydınlatma bakımından da avantajlıdır. Buna karşılık, yerleşkeye erişimde; yürüme ve bisiklet yolları ile ulaşımın yerleşke dışından sağlanması gereklidir.

Üniversitelerin temelde öğrenci yetiştirme amaçlı olarak kurulduğu, sonra araştırma işlevini edindiği ve nihayet topluma katkı sunma ve girişimcilik özellikleri kazandıklarına yukarıda değinilmişti. Her anlayışta da öğrencinin üniversitenin değişen amacına uygun biçimde eğitilmesi ve yönlendirilmesi vazgeçilemez bir şart durumundadır. Bu sebeple, yerleşkenin de öğrencinin daha iyi yetişmesi ve araştırmaların en iyi koşullarda yapılması için zemin teşkil etmesi beklenmektedir.

1.1. İyi Bir Eğitim Yerleşkesi Nasıl Olmalıdır?

21. Yüzyıl üniversite tasarımı olarak sınırsız (unbounded) üniversite anlayışı öne sürülmektedir. Bu çerçevede geleneksel ders verme yöntemlerinin ötesinde; sanal ortamda derslerin takibi, önceden kaydedilen derslere erişim, kimi öğrenciler derslikte ders takip ederken kiminin çevrimiçi olarak uzaktan katılımı gibi modellerin kullanılması önerilmektedir (Cisco, 2017). Derslik içinde eğitim ve uzaktan erişim yanında, yerleşkenin eğitim amaçlı tasarımı da önemli görülmektedir (Calvo-Sotelo: 2010).

Uzaktan eğitim, aynı anda yerleşkede yapılan eğitime öğrencilerin yerleşke dışından erişimi veya yerleşke dışında oluşturulan eğitim merkezlerinde aynı dersin verilmesi şeklinde yapılabilmektedir. Yerleşkenin uzantısı şeklinde oluşturulan bu merkezlerde yerleşkedeki gibi yüz yüze eğitim verilmektedir. İspanya'ya bağlı Balearic Adaları Üniversitesi, aynı eğitimi farklı adalarda yer alan öğrencilerine bu modelle aktarmayı planlamıştır. (Salinas and Benito, 1999). En iyi eğitimin yüz yüze eğitim olduğu genel kabul gören bir yaklaşımdır. Bu sebeple, yerleşke dışı eğitim merkezi düşüncesinin bu en eski eğitim yöntemini terk etmeme çabası takdir edilmelidir.

İyi bir üniversite yerleşkesinin nasıl olması gerektiği, üniversiteden neyin beklendiği ile ilgilidir. Tarihi süreçte üniversitelerin üç önemli aşamadan geçtiği; eğitimi esas alan birinci kuşak, araştırmayı önde tutan ikinci kuşak ve topluma katkıyı esas alan üçüncü kuşak üniversitelerin (Wissema, 2009; Saklı, 2017) bu anlamda farklılık göstermesi de beklenir.

Şu anda en geçerli üniversite tipi olan üçüncü kuşak üniversiteler, eğitimi ve araştırmayı mükemmel düzeyde başarmayı amaçladıkları gibi, öğrencilerini girişimciliğe, araştırmalarını içinde yer aldıkları toplumun ve bölgenin sorunlarını çözmeye yönlendirdikleri bilinmektedir (Saklı, 2017).

Şu anda geçerli olduğu kabul edilen üçüncü kuşak üniversiteler de, birinci kuşak üniversitelerin ana özelliği olan eğitim ve öğretim faaliyetini geliştirmekten asla vazgeçmemişlerdir. Bu sebeple üniversite yerleşkeleri; bir yandan eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü fakülteler, enstitüler ve derslikleri barındırırken, diğer yandan öğrencilere ve hocalara araştırma ve uygulama imkânı veren teknokentler ve teknoparklar barındırır hale gelmiştir.

San Pablo Üniversitesi'nden Calvo-Sotelo'ya (2010) göre "eğitim yerleşkesi" kavramının hayata geçirilebilmesi için, bir yerleşkenin 10 ilkeye uygun olması gerekmektedir. Bu ilkeler aşağıdadır:

1.Ütopya ve bütünleşik plânlama: Bir yerleşke mimarisi, bütünleşik olarak planlanmalı ve insan aktivitesini kamçılacak ütöpik bir vizyona sahip olmalıdır.

2.Öğrenme toplumu: Kişisel iletişimi destekleyen birçok fonksiyona sahip olan yerleşke; tam teşekküllü bir öğrenme toplumu olmalıdır. Yerleşke mimarisi öğrenme ve araştırmayı, danışman (mentor) ve öğrenci iletişimini geliştirmelidir.

3.Uyumlu mekân: Üniversite mimarisi ve şehir plânlaması tümüyle estetik olmalıdır. Öğrenciye ilk görsel dersi yerleşke vermekte ve kullanıcılarının ortak hafızasının bir parçası olmaktadır.

4.Duygusal ve entelektüel uyum: Eğitim veya araştırma alanının çeşitli mimari bileşenleri uygun psikolojik ortamı desteklemelidir.

5.Doğa ve sanat: Çeşitlilik içinde birlik duygusu veren bir doğanın varlığı, yerleşkenin eğitim değerine ilave bir katkı sunar.

6.Görünüm ve erişilebilirlik: Bir üniversite, eğitim, araştırma ve topluma katkı misyonlarını temsil edecek güçlü bir görünüme sahip olmalıdır. Yine fiziksel olarak erişilebilir olmalı; sosyal, kültürel, coğrafi ve mimari yerel kültürü ve gelenekleri sürdürmek için çabalamalıdır.

7.Sürdürülebilirlik ve çevreye uyum: Bir yerleşkenin mimarisi, çevresindeki coğrafi ve iklim koşullarıyla uyumlu olmalıdır.

8.Gelenek ve avangard: Geleneksel mimariden yararlanarak, kendi hafızasından çağdaş tasarımı beslemelidir. Hem modern hem de avangard (öncü) tasarıma sahip olmalı; akademinin entelektüel kimliğini geliştirmelidir.

9.Üniversite-şehir ilişkisi: Üniversite ve şehir işbirliği içinde çalışmalı, sinerji yaratmalı, sosyal ve kentsel ortamlarda akademisyenlerin ve öğrenme mekânlarının varlığını aktif olarak teşvik etmelidir.

10.Yenilikçi eğitim ve öğretim modelleri: Eğitim ve öğretimin yenilikçi modellerini teşvik etmeli; geleneksel dersliklere alternatif öğretim mekânları, bilgi üretmeyi ve aktarmayı, öğrenci ve hoca arasında görüş alışverişini kolaylaştıran zeki lokasyonlara (mekânlara) sahip olmalıdır (Calvo-Sotelo: 2010).

Yukarıdaki ilkeler, bir 21.yüzyıl üniversitesinin öğrenci yetiştirmede nasıl yenilikçi yaklaşımlara sahip olması gerektiğini anlatmaktadır. Bu özelliklerin yerleşkeye kazandırılmış olması, insan davranışlarının da uygun şekilde motive edilmiş olması kaydıyla eğitimde önemli bir yenilik sağlayabilecektir.

ABD'nin Oregon Eyaleti'nde yapılan bir araştırmada, üniversite yerleşkesinde yapılan etkinliklerin öğrenmeyi sağlayıp sağlamadığı öğrencilere sorulmuştur. Öğrencilerden %64'ü yerleşkede katıldıkları etkinliklerin bilgi düzeylerini artırdığını ve kendilerine mezun olduktan sonra kullanabilecekleri beceriler kazandırdıklarını ifade etmişlerdir (Forrester, 2014).

Kore Üniversitesi yerleşkesinde öğrencilerin öğrenme mekânlarının incelendiği bir araştırmada; öğrencilerin %14,6'sının kütüphanede, %8,5'unun laboratuvarında, %7,5'i Merkez Plazada, %14,6'sının Hana Meydanında, %7,3'ünün çalışma odasında, %13,4'ünün kafelerde, %19,5'inin evde ve %14,6'sının diğer yerlerde ders çalıştıkları ortaya çıkmıştır (Hanbin vd, 2015). Bu araştırmanın önemi, öğrencilerin sadece kütüphane ve laboratuvar gibi mekânlarda ders çalışmadıklarını; meydan, plaza ve kafelerde de (toplam %35'5) ders çalıştıklarını göstermesidir.

Yerleşkeleri eğitim yönünden inceleyen araştırmaların incelenmesi amacıyla pek çok makale indirilmiş ve görülmüştür. Ancak, özellikle Batı üniversitelerinin yerleşke ile ilgili yaşadıkları farklı sorunların araştırmaları farklı yönlere kanalize ettiği görülmüş ve eğitim yerleşkeleri ile ilgili arzu edilen düzeyde kaynağa ulaşılamamıştır. Ancak, Calvo-Sotelo'nun eğitim yerleşkeleri için belirlediği 10 maddenin konuyu yeterince güçlü biçimde açıkladığı kanaatine varılmıştır.

1.2.İyi Bir Araştırma Yerleşkesi Hangi Özelliklere Sahip Olmalıdır?

Humboldt'un 19.yüzyılın ilk yarısında şekillendirdiği Berlin Üniversitesi'nden beri, bilimsel araştırma, üniversitelerin vazgeçilmez temel bir uğraşdır. Eğitim'den sonra üniversitelerin araştırmayı ana uğraş alanı olarak almaları; doğanın sırlarının çözülmesini ve temel bilimlerde büyük ilerlemeler sağlanmasını beraberinde getirmiştir. Zaman içerisinde bütün üniversiteler, eğitim ve araştırmayı birlikte yürüten kurumlar haline gelmişlerdir.

Humboldt'un geliştirdiği ikinci kuşak üniversiteden sonra gelişen, Üçüncü Kuşak Üniversite kavramını temellendiren Wissema'ya göre (2009: 21-28); 1930'lara kadar üniversitelerde araştırma yapmak daha ucuzken, bu durum giderek değişmiş ve 1960'lardan itibaren pahalı bir uğraş haline gelmiştir. Öte yandan üniversite dışı birimler de araştırma enstitüleri kurmaya yönelmişlerdir. Bu olgular, üniversitelerin yerleşkelerinde değişime yol açan yeni arayışlara yönelmesine yol açmıştır. Teknokentler ve bilişim vadileri gibi etkinliklere girişen üniversiteler, ekonomik etkinliğin beşiği olarak görülmeye başlamış ve yeni üniversite olgusu ortaya çıkmıştır.

Günümüzde üniversitelerin araştırma işlevinden bahsedildiğinde, Üçüncü Kuşak Üniversite anlayışına uygun; bölgesel sorunlara ve girişimciliğe odaklı araştırmaları esas olan bir anlayış akla gelmektedir. Peki, bu işlevi gereği gibi yerine getirecek bir araştırma yerleşkesi nasıl olmalıdır?

Amerikan Bilim ve Sanat Akademisi'nin gerçekleştirdiği Lincoln Projesi çerçevesinde kamu araştırma üniversiteleri incelenmiş ve temel özellikleri şu şekilde belirlenmiştir (American Academy: 2015): ABD Kamu Araştırma Üniversiteleri; bölgesel ve ulusal ekonomik kalkınmada önemli bir rol oynamakta, eyaletlerine ve bölgelerine kültürel canlılık sağlamaktadırlar. Söz konusu Üniversiteler; araştırma ve eğitim merkezleri olarak bölgelerine ve ulusal düzeyde inovasyon sağlamakta; üniversite, iş dünyası, endüstri, kâr amacı gütmeyen sektör ve hükümet arasında araştırma ve yenilik temelli ilişkileri teşvik etmektedirler.

ABD Kamu Araştırma Üniversiteleri, bölgesel ve ulusal kalkınmaya katkı sunmaya yönelmişlerdir. Yerleşkelerine kapanıp fildişi kule benzeri ortamlarda çalışmak yerine; iş dünyası, sanayi kuruluşları, STK'lar ve hükümetle etkin işbirliğini sürdürmektedirler.

Howard Hughes Tıp Enstitüsü için yerleşke tasarımı amaçlı bir araştırmada, geleneksel akademik kurumların bir parçası olmamak ilke edinilmiş ve “nitelikli araştırmacıları çekecek dinamik ve titiz bir entelektüel ortam” oluşturmak amaçlanmıştır. Öncelikle, bilimsel faaliyetleri ve amaçları tanımlanacak, yaratıcı ve macera dolu bilim insanları yerleşkeye çekilmeye çalışılacak ve bilimsel bir “kültür” oluşturulacaktır. Bu temeller çerçevesinde yerleşke tasarımı pek çok parametre dikkate alınarak yapılacaktır (HHMI, 2003).

21.yüzyıl yerleşkesinin tasarımı bağlamında, araştırma için en önemli yaklaşım işbirliğini artırmaktır. Verimliliği artırmak ve daha düşük maliyetli araştırmalar için tüm üniversite içi faktörlerin işbirliğini geliştirmesi önde tutulmaktadır. Ayrıca yeni teknolojiler, araştırmacıların dünyanın dört bir yanındaki konu uzmanlarını tanımasına, bunlarla etkili bir şekilde bağlantı kurmasına ve işbirliği yapmasına imkân tanımaktadır. Eski sıkıcı araştırma süreçleri hızlanmakta ve daha etkili sonuçlar alınabilmektedir. Bunun yanında bir üniversitenin araştırma kapasitesi, başarı için temel bir faktördür ve ciddi bir araştırma programı, üniversiteye gelir yaratmada önemli bir işlev üstlenmektedir (Cisco, 2017).

Wissemannın (2009: 44) “bilgi tekerleği” adı altında şematize ettiği tespitlerine göre yeni üniversite yerleşkesinde aşağıdaki, unsurlara yer verilmelidir:

- Teknoparklar; şirketlerin Ar-Ge birimleri
- Tekno öncüler
- Özel Ar-Ge kurumları

- Bilimsel Araştırma ve Eğitim
- Profesyonel destek örgütleri
- Finans altyapısı

İşbirliği içinde olunan “bilgi odaklı” paydaş ve öğelerin sayısı ne kadar artırılabilirse, o kadar başarılı olunacaktır. Çevresinde bir “bilgi tekerleği” oluşturamayan üniversiteler, bölgesel araştırma ve eğitim merkezi konumuna indirgeneceklerdir. Sağlam bir mühendislik bilgisi üzerine kurulu tasarım ve yenilikçilik esas alınmaktadır. Üniversitelerin; araştırma ve eğitimden sonra üçüncü olarak topluma hizmeti esas almaları öngörülmektedir. Nihayet, yeni üniversite finansman açısından devletten bağımsızlaşmalıdır. Araştırma fonları, bağışlar öğrenci harçları vb. üniversitelerin yeni finansman kaynaklarıdır.

Girişimci üniversite kavramını öne süren Etzkowitz, *üniversite, devlet ve sanayi* olarak üç aktörlü bir helezondan (triple helix) bahsetmektedir. Devletçi rejimlerde güç devletin elinde olduğundan devlet başat rol oynamakta; üniversite ve sanayiye istediği gibi yönlendirmekte ve sınırlandırmaktadır. Devletin ekonomiye fazla müdahale etmediği *liberal sistemlerde*, sanayi asıl yönlendirici güce sahiptir (Ranga and Etzkowitz, 2012).

Girişimci üniversite modelinde araştırmacılar kimlerdir? Akademisyenler küçük özel girişimciler haline gelmektedirler. Özel girişimciler, laboratuvarlarda veya üniversite teknoloji transfer ofislerinde araştırma yapabilmektedirler. Şirketlerde çalışan araştırmacılar aktif araştırmalar yapmaktadırlar. Ayrıca devlet projelerinin yönetiminde görev alan akademik yahut sanayi araştırmacılarına değinmek gerekir (Viale and Ghiclione, 1998).

Üçünü Kuşak yahut Girişimci Üniversite yerleşkesi, üniversite dışı aktörlerle birlikte araştırma yapmaya fırsat veren kurum ve uygulamalar içermelidir. Teknoloji transfer ofisleri, kuluçka merkezleri, araştırma merkezleri, teknokentler, teknoparklar, silikon vadisi benzeri teknoloji vadileri veya üsleri, üniversitelerin araştırma yerleşkelerinin birimleri olarak yerlerini almaktadırlar.

3.Üniversite-Şehir Etkileşimi Bağlamında Yerleşke Tipleri ve Yararları

Şehir ve üniversite, karşılıklı olarak birbirine katkı sunan, birbirini tanımlayan ve tamamlayan iki olgudur. Üniversite yerleşkeleri, bir yandan kentsel tasarımın bir parçası olarak katkı sunarken, diğer yandan şehre sağladığı genç ve dinamik nüfusla önemli bir canlılık katar. Buna karşılık şehirlerin, içinde veya

yakınında yer alan üniversiteye sağladığı altyapı, ulaşım, kültürel ve sosyal ortam bakımından önemli etkileri olmaktadır.

Üniversiteler, şehir üniversiteleri ve yerleşke üniversiteleri olmak üzere iki başlık altında incelenebilir. Şehir üniversiteleri, şehir merkezini yerleşke olarak kullanan; mevcut binalar veya yeni bina tasarımları yoluyla ihtiyaç duyduğu mekânları oluşturan kurumlardır. Buna karşılık kendilerine ait yerleşkeleri bulunan üniversiteler de; şehir içi ve şehir dışı yerleşke üniversiteleri olarak ayrılmaktadır (Erçevik ve Önal, 2010).

Türkçe’de yerleşke kelimesiyle karşılanan kampüs, üzerinde yer alan; akademik çalışma, dinlenme/eğlenme ve barınma alanları yanında, ulaşım işlevini de içeren dört ana bölgeden oluşur (Erkman, 1990). Üniversite yerleşkeleri, içinde eğitim ve araştırma faaliyetlerinin yer aldığı binalar topluluğu olarak anlaşılabilir. Bunların dışında, günümüzün gerektirdiği; çalışma, beslenme, alışveriş, eğlence, spor, eğlenilen (rekreasyon) ve sağlık gibi bir dizi faaliyet de (Büyükhahin Siramkaya ve Çınar, 2012) yerleşkelerde sağlanabilmektedir.

Bunun yanında, üçüncü kuşak üniversite anlayışında; teknokent ve teknoparklar, bilişim ve teknoloji üsleri veya vadileri, kuluçka merkezleri, teknoloji transfer ofisleri vb gibi yeni birimler, yerleşkelerin ayrılmaz parçası haline gelmiştir. Bu birimler, öğrencilere ve akademisyenlere uygulama yapma imkânı verirken, üniversite-sanayi işbirliğini sağlayarak bölgesel gelişmeye de önemli katkılar sunabilmektedir.

Yerleşke tasarımlarına bakıldığında; farklı türde yapılanmaların tartışıldığı ve daha çok mimarlık ve peyzaj uzmanlarınca ele alınan farklı modellerin söz konusu edildiği görülür (Erkman, 1990; Büyükhahin Siramkaya ve Çınar, 2012; Yılmaz, 2015; Düzenli vd, 2017). Yukarıda değindiğimiz; araştırma, uygulama ve teknoloji transferi sağlayan birimlere, geleneksel yerleşke yapılarında yer verilmemiştir. Yeni yerleşke tasarımlarında sanayi, teknoloji ve bilişim işbirliklerini sağlayacak birimlere ve vadilere önemli bir yer verilmesi gerektiği açıktır.

Üniversiteler, farklı yerleşke tiplerine göre şehirle değişik ilişkiler kurarlar. Üniversitelerin şehir içinde veya merkezinde konumlanmasının; öğrencilerin, şehir halkı ile kaynaşması, şehrin sosyal ve kültürel tüm olanaklarından yararlanması ve şehir halkının üniversitenin eğitim, kültür ve sosyal birimlerine erişimi gibi yararları olduğu ifade edilmektedir (Erçevik ve Önal, 2010). Buna karşılık, öğrencilerin kendilerine ait yerleşkelerinin olmayışı;

üniversite havasını yeterince hissetmelerini ve bir yerleşke hayatı yaşamalarını engeller. Eğitim ve araştırmanın gerektirdiği sessiz ve sakin ortamlar, gürültülü şehir hayatı içinde kolayca sağlanamaz.

Şehir dışı üniversiteler, öğrencinin eğitim, araştırma ve barınma ihtiyaçlarını karşılamayı esas alan kendine yeterli birimler olmalıdır. Birer küçük kent olarak da adlandırılabilen yerleşkeler, bir şehrin ihtiyaç duyduğu mekân düzenlemelerine de ihtiyaç duyarlar. Bu bağlamda sosyal ilişkilerin gelişeceği ortak kullanım alanları önem kazanır (Büyüksahin Sıramkaya ve Çınar, 2012).

Şehrin dışında kalan yerleşkelerde, şehirle etkin bir ulaşım sisteminin oluşturulması gereklidir. Şehrin sağladığı imkânların tümünün şehir dışı üniversite yerleşkelerinde tasarlanması, hem uzun zaman alır, hem de pahalı bir süreçtir (Türeyen, 2002'den aktaran Erçevik ve Önal, 2010).

Şehrin imkânlarından yararlanma dezavantajına karşılık, şehir dışı üniversite yerleşkeleri; disiplinlerin ihtiyaç duyduğu büyüklükte, teknolojik derslik ve laboratuvarlarda öğretim ve araştırma yapabilme, yeni disiplinler ve sosyal mekânların eklenmesiyle gelişebilme ve büyüyebilme ve disiplinler arası ilişkileri daha kolay geliştirebilme imkânları sağlamaktadır (Erkman, 1990).

Buna ilave olarak; yeni teknokent ve teknoparklar, bilişim ve teknoloji üsleri veya vadileri ile teknoloji transfer ve kuluçka merkezi tarzı birim ve mekânların üniversiteye eklenmesine alan sağlayabilmesi bakımından, şehir dışı yerleşkelerin avantajı fazladır. Üçüncü kuşak üniversitenin olmazsa olmazı olarak niteleyebileceğimiz bu yeni birimleri oluşturmak, şehir içi üniversiteler için daha zor olmakla birlikte, bu birimler üzerinden toplumla temasın sağlanması açısından yararlı olabilir.

Erçevik ve Önal (2010) tarafından yapılan bir alan çalışmasında, kent dışı yerleşke (Koç Üniversitesi Sarıyer Yerleşkesi), kent üniversitesi (Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Yerleşkesi) ve kent içi yerleşke (Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız Merkez Yerleşkesi) tipleri incelenmiştir. Araştırmada, yerleşke sistemlerinin tümünde üniversite öğrencilerinin yerleşkede mevcut olmayan sosyal ve kültürel etkinlik alanları için şehirden yararlandıkları, öğrencilerin şehri bir sosyal ve kültürel mekân olarak algılayıp kullandığı anlaşılmıştır. Şehir içi yerleşke ve şehir üniversitelerinde öğrenciler, yerleşkedeki sosyal ve kültürel etkinlik alanlarını yeterli bulmamaktadırlar. Şehir dışında konumlanan üniversitelerde yerleşke bünyesindeki sosyal ve kültürel mekânlar iyi bulunsa bile, bu yerleşkelerin şehirle bütünleşme konusunda yeterli olmadıkları görülmüştür.

Günümüz üçüncü kuşak üniversiteleri bağlamında değerlendirildiğinde; üniversite sanayi işbirliği, teknokent/teknopark veya teknoloji üsleri/vadileri gibi yeni birim ve işlevler ancak üniversite yerleşkelerinde hayata geçirilebileceğinden, şehir içi üniversite modelinin yararlı olmayacağı değerlendirilebilir. Buna karşılık, şehir dışı üniversite yerleşkelerinin de şehirle bütünleşme sorununu aşamadıkları, üniversite ve şehir arasında bir kopukluk ve yabancılaşma olgusunun ortaya çıkabildiği düşünülebilir.

Şehir içi yerleşke üniversitelerinde, yerleşkenin iyi tasarlanması gereklidir. Yerleşkenin şehirle çok yönlü ilişkiler kurmaya elverişli olması, üniversite-sanayi işbirliğine uygun, teknokent/teknopark veya teknoloji üsleri/vadileri gibi yeni birimlere de sahip olması lazımdır. Bunlara ilaveten, sosyal kültürel etkinlik alanlarının yeterli olması kaydıyla, şehir içi yerleşke tipinin, üniversite-şehir etkileşiminde en iyi modeli oluşturabileceği değerlendirilmektedir. Ancak bu noktada, şehrin yapılandırılmasında üniversite (ve tabi diğer aktörlerin) ihtiyaçlarının dikkate alınması ve buna uygun bir kentsel tasarım geliştirilmesi de yararlı olacaktır.

4.RTEÜ Yerleşkeleri ve Rize Şehri İlişkisi

Rize'nin 2019 yılına girerken 141.000 merkez ve 348.600 toplam nüfuslu ile görece olarak küçük veya orta ölçekte bir şehir olması, üniversite ile etkileşimi bakımından değerlendirilmesi gerekir. Yapılan bir çalışmada, küçük ve orta ölçekteki şehirlerin üniversite ile ilişkisinin salt maddi açıdan ele alınmaması gerektiği belirtilmiştir. Buna karşılık; üniversitenin; şehrin uluslararası ilişkileri için bir kapı açması, yerel ve bölgesel iletişim ağlarına dâhil olabilmesi ve yerel topluluklarla işbirliği halinde olması daha önemli görülmüştür. Burada üniversite, sanayi ve kurumlar arası ilişkiler belirleyici olmaktadır (Lazzeroni and Piccaluga, 2015).

Batılı ülkelerde yerleşke ve şehir arasındaki ilişkilerde bazı problemler alanlar olduğu görülmüştür. Bunlardan biri şehrin ve yerleşkenin güvenliği ile ilgili sorunlardır. Bir başka sorun alanı, özellikle yerleşke yakınındaki yerleşim alanlarında oturan öğrenci evlerinde verilen partilerden halkın rahatsız olmasıdır. Üniversitenin getirdiği nüfus kalabalığıyla trafik sorununu büyütmesi park yeri sorununa yol açması bir başka sorun alanı olarak ifade edilmektedir (Hatcher, 2014).

Çeşitli Batı üniversitelerinde, öğrenciler ile şehir halkının zaman zaman karşı karşıya geldiği, tartışmalara ve hatta çatışmalara kadar konuların varabildiği belirtilmektedir. 19.yüzyılda New Haven ve Yale Üniversiteleri öğrencileri ile yerel halk arasında bu tür

çatışmalar olduğu ifade edilmektedir. 1960'larda Kuzey Amerika ve Avrupa Üniversitelerinde öğrenci ve halk arasında benzeri olaylar kayda geçmiştir (Aderogba, 2018).

RTEÜ ile Rize şehrinin karşılıklı algı ve beklentilerini konu alan kapsamlı bir araştırma yapılmış; Rize halkından 2311 kişi, 1523 öğrenci ve 204 akademisyenle anket yapılmış ve sonuçları RTEÜ yayını olarak kitap halinde yayınlanmıştır (Saklı, 2017). Bu araştırmada, öğrenci ile Rize halkı arasında yukarıdaki örneklere benzer bir sorun alanı tespit edilmemiştir. Diğer yandan, Rize halkından kadınların öğrenciye yönelik algıları daha olumlu iken, erkeklerin ekonomik yapıya ilişkin algılarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Aynı şekilde kız öğrencilerin; Rize halkına, kentsel yapıya ve toplu taşımaya ilişkin algıları ile genel olarak Rize'ye ilişkin algıları erkek öğrencilerden daha olumlu çıkmıştır. Ayrıca, gelişmiş yerleşim yerlerinde ikamet eden öğrencilerin Rize şehrine yönelik algılarının daha olumsuz olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeninin, büyük şehirdeki bir kısım imkânların Rize'de bulunamamasıyla ilgili olabileceği değerlendirilmiştir.

Bir başka çalışma (Kızıltan vd, 2016) yapılarak; RTEÜ öğrencilerinin demografik özellikleri ile gelir-harcama kalemleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve öğrenci harcamalarının Rize ilinin ekonomisine nasıl bir katkı yaptığının tespiti amaçlanmıştır. 1100 öğrenciye uygulanan araştırmanın bulguları arasında; öğrencilerin en çok barınma ve gıda harcamalarına para harcadıkları, bazı eğitim materyallerini (laboratuvar ürünleri, entegre ve mikroçip gibi) Rize ilinde bulamadıkları yer almıştır. Ayrıca giyim, teknoloji, kişisel bakım, kültür eğlence konularında sıkıntı yaşadıkları ve ihtiyaçlarını gidermek için çevre illere gittikleri şeklinde sonuçlar çıkmıştır. İlde alışveriş merkezinin yokluğunun hissedildiği de vurgulanmıştır.

Daha önce kurulmuş olan 4 fakülteye yeni birimlerin eklenmesiyle birlikte, 2006 yılında Rize Üniversitesi kurulmuştur. Üniversitenin adı 2012'de Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi (RTEÜ) olarak değiştirilmiştir. Halen (2019) 11 fakülte, 3 enstitü, 5 yüksekokul, 6 meslek yüksekokulu ile 20.000 öğrenciye eğitim vermektedir.

RTEÜ yerleşke ve birimlerinin dağınık bir şekilde il merkezi ve ilçelere yayıldığı görülmektedir. İl merkezinde beş farklı mekânda üniversite birimlerine yer verilmiştir, ancak bunlardan ikisi yerleşke adını hak edecek büyüklüktedir.

Fener Mahallesinde yer alan Zihni Derin Yerleşkesi; üniversitenin ana yerleşkesi olarak rektörlük ve bağlı idari birimler yanında; kütüphane, kongre merkezi, kapalı spor salonu gibi

birimlere de sahiptir. Akademik birimler olarak; Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Hukuk Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Su Ürünleri Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Fen Bilimleri Enstitüsü ve Sosyal Bilimler Enstitüsü yanında üç de yüksekokulu barındırmaktadır.

İslampaşa Mahallesinde yer alan; Tıp Fakültesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü ve Sağlık Yüksekokulu yanında, devam etmekte olan bina inşaatı tamamlandığında aynı alana taşınacak olan Diş Hekimliği Fakültesi, yeni kurulan Eczacılık Fakültesi ve Sağlık Meslek Yüksekokulu ile birlikte Üniversitenin ikinci yerleşkesi olacaktır. Sağlıkla ilgili eğitim birimlerini barındırması sebebiyle, bu yerleşke bir Sağlık Yerleşkesi olarak belirginleşmektedir.

Rize'nin ilçelerinde ise; Çayeli ve Der pazarı ilçelerinde birer Fakülte, Pazar ve Ardeşen ilçelerinde birer yüksekokul ve birer fakülte, Fındıklı ilçesinde bir yüksekokul ve bir de 4 yıllık yüksekokul, İyidere ve Güneysu ilçelerinde birer yüksekokul mevcuttur.

İlçelerdeki ve il merkezindeki diğer akademik birimleri bir tarafa bırakıp, Zihni Derin Yerleşkesi ve Sağlık Yerleşkesi bağlamında değerlendirme yapmak gerekmektedir. Her iki yerleşke Rize şehrinin iki yanında yer almakla birlikte şehirleşme sınırları içinde bulduklarından şehir içi yerleşke olarak değerlendirilmelidirler. İki yerleşkeyi, yerleşke özellikleri ve Rize şehri ile ilişkileri bağlamında ayrı ayrı değerlendirmek yerinde olacaktır.

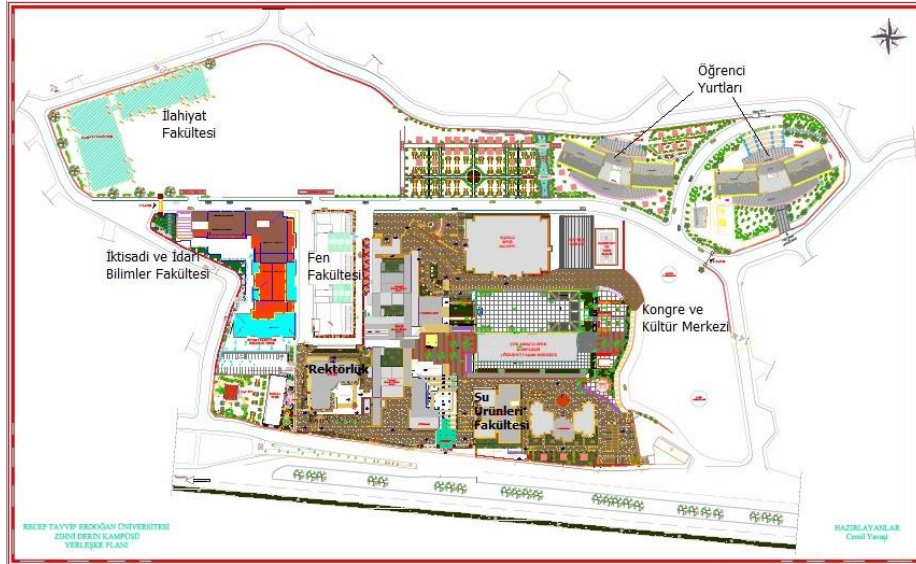
RTEÜ yerleşkelerini incelemeyen önce, üniversite yerleşkeleri ile ilgili bazı çalışmalara değinmek yerinde olacaktır. Newcastle Üniversitesi, Tutarlı Yerleşke Girişimi adı altında 2008'de bir çalışmaya girişmiştir. Bu çalışmada; yerleşkenin daha erişilebilir, yaya ve bisikletçi dostu, güvenli, temiz ve düzenli, görsel olarak tanınabilir ve sürdürülebilir bir yerleşke olması hedeflenmiştir. Bu çalışmanın sonunda, yerleşke içinde kısmen yayalaştırma sağlanmış ve bu sebeple yerleşkeden bazı yollar kaldırılmış, park yerleri azaltılmış, kazanılan alanlarda ise yeni binalar ve öğrenci yurtları yapılabilmektedir (Zunder, vd, 2014).

Küçük veya orta ölçekte bir şehrin ve bölgenin fazla imkân sağlayamaması, üniversiteyi toplum ve yerel topluluklar için bir referans noktası olmaktan çıkarmamaktadır. Üniversitenin aktif vatandaş katılımı süreçlerini nerede ve nasıl sağlayabileceği, ekonomik ve kültürel gelişim için yeni fikirler ve yeni modeller üretmeyi nasıl gerçekleştireceği, onun başarısını gösterecektir

(Lazzeroni and Piccaluga, 2015). Bu sıralanan görevlerin yapılabilmesi için yerleşkelerin hangi özellikleri kazanmasının gerekli olduğu önemlidir.

4.1.Zihni Derin Yerleşkesi

Rektörlük ve idari birimlerin yer alması sebebiyle ana yerleşke niteliğinde olan Zihni Derin Yerleşkesi; 7 fakülte, 2 enstitü ve 3 yüksekokulu bünyesinde barındırmaktadır. Bunlardan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu inşaatı tamamlandığında RTEÜ Sağlık Yerleşkesine taşınacaktır.

Yerleşkenin en ilginç binası, çok fonksiyonlu bir hub (ağ; network) özelliğine sahip olan Kongre Merkezidir. Merkezde; kantin, kafeterya, yemekhane, etkinlik merkezi, öğrenci toplulukları, PTT şubesi, kuru temizleme, berber, konferans salonları, Dış İlişkiler Ofisi; Erasmus, Farabi ve Mevlana Koordinatörlükleri, Öğrenci İşleri ve Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlıkları yer almaktadır. Öğrenci için gerekli hizmetleri bir araya toplayan Kongre Merkezi önemli bir işlev görmektedir. Bu şekilde, öğrencinin ihtiyaç duyduğu tüm hizmetleri birleştiren hizmet binaları, tüm üniversitelerde yaygınlaşmakta ve dersliklerin de dâhil edilmesiyle, geleceğin üniversite binaları olarak görülmektedir.

Merkez yerleşkede bundan başka; 1 etkinlik ve dinlenme alanı, 1 açık amfi, 1 sürekli eğitim merkezi, 1 tarihi Rize evi, öğrenci yurtları ve lojmanlar bulunmaktadır. Rize'nin doğası gereği düz olmayan ve yükseltilere sahip olan yerleşkede, engelliler için gerekli altyapı mevcuttur. Yerleşkenin Rize şehir merkezine uzaklığı 3,5 km olup; bisikletli ulaşım ve yürüme mesafesindedir. Merkezden veya öğrenci yurtlarından yaya ulaşım nispeten var olmakla birlikte, bisikletli ulaşımın neredeyse var olmadığı bir ortam mevcuttur. Kültürle de bağlantılı olmakla birlikte, Fener sahilinden şehir merkezine mevcut yürüme yoluna dikkat çekilmesi, bu yolun yeniden düzenlenerek; koşu yolu, yürüme yolu ve bisiklet yolu olarak hazırlanması uygun olacaktır. Bu noktada Karasu (2016) tarafından yapılmış olan "bisiklet turizmi" konulu çalışma ve Rize Belediyesi'nin 2019'da ihale etmeyi planladığı Rize Şehirçi Bisiklet Yolu 1.Etap çalışmaları ümit vericidir. Bisiklet yolunun yerleşkeler ve öğrenci yurtları ile şehir merkezi arasında bağlantı sağlaması yanında, bisiklet park yerlerinin ve kiralama merkezlerinin tesisi de önemli görülmektedir.

Newcastle Üniversitesi'nin yerleşkesi, şehir içi yerleşke olduğu halde, her 4 dakikada ulaşım araçlarının uğradığı ve şehrin navlun (ulaşım ücreti) üretmede en önde birimi durumundadır. Üniversite yönetimi paydaşları olarak şehrin yönetim konseyi, yerleşke ile ilgili sorunlar olmakla birlikte, bunun sürdürülebilirliği engellemediği görüşündedir. Sürdürülebilirlik için; karbon ayak izinin azaltılması, izinsiz araç girişi ve yasa dışı park durumlarını önlemeyi, uygun tedarik seçenekleri ile tasarruf sağlamayı önermektedir (Zunder, vd, 2014).

Bisikletli ve yaya ulaşımın trafik ve park yeri gibi sakıncaları bertaraf etme potansiyeli yanında, sürdürülebilir bir yerleşke haline gelme ve karbon ayak izini azaltma katkısı da önemlidir. Bu sebeple, RTEÜ yerleşkelerinde yürümeyi ve bisikletle ulaşımı teşvik edecek, bu noktada farkındalık yaratacak örnek ve uygulamalara ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir.

RTEÜ Zihni Derin Yerleşkesi'nin yeşil alan sorununu çözmek ve yerleşkeye açık alan etkinlik alanları kazandırmak üzere, deniz doldurularak bir sahil projesi hayata geçirilmektedir. Deniz dolgusu yoluyla 130.000 metrekare alanın kazanılması ve Zihni Derin Yerleşkesinden buraya otoyol üzerinden bir geçiş sağlanması öngörülmüştür.

Sahil projesi içerisinde hangi birim ve etkinlik alanlarının yer alacağı kesinlik kazanmış değildir. Halen (Şubat 2019) Üniversite Rektörlüğü tarafından, sahil dolgu alanında görmek istenilen faaliyet alanlarının internet üzerinden bildirilmesi için çağrı yapılmaktadır. Başlangıçta, bu alanda yer alması düşünülenler şunlardır; bir amfi tiyatro, denize nazır oturma ve dinlenme alanları, kafeteryalar, mescit, yürüyüş ve bisiklet parkurları, kapalı ve açık oyun parkları, futbol sahası, spor salonu, iki halı saha, dört tenis kortu, iki basketbol sahası, kayak alanı (skateboarding).

Bunlardan başka, alanın doğu ucunda Su Ürünleri Fakültesi için bir su ürünleri yetiştirme ve araştırma istasyonu ile araştırma gemisi için bir barınak inşa edilmektedir. Aynı barınağın, üniversite öğrencilerinin kuracağı kano ve yelken topluluğu için de kullanılması ve Rize sahillerinde deniz sporlarının hayat bulmasına imkân tanınması çok yerinde olacaktır.

Bir şehir üniversitesi olmakla birlikte, Santralistanbul yerleşkesini hem eğitim hem de sanat ve kültür merkezi olarak oluşturan Bilgi Üniversitesi, bu yönüyle örnek alınabilir. 2004 yılında TC Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından 20 yıllığına Bilge Üniversitesine tahsis edilen, Silahtarağa Elektrik Santrali yeniden düzenlenerek 2007'de Santralistanbul adıyla hizmete açılmıştır. Bir üniversite eğitim ortamı sunmasının yanında; Türkiye'nin ilk endüstriyel arkeoloji müzesini, Enerji Müzesini ve

Sanat Galerisi binasını bünyesinde barındıran bir çalışmadır (Okandan, 2016; Topçuoğlu, 2015).

Üniversitenin şehre sanatsal katkısı bağlamında önemli bir örnek olan Santralistanbul, RTEÜ için de bir örnek oluşturabilir. İstanbul gibi kültür ve sanat ortamlarına yeterince sahip bir şehirde önemli olan sanatsal katkı, Rize gibi bu yönden eksik olan bir şehirde çok daha önemlidir. Bu sebeple, Zihni Derin Yerleşkesi Sahil Projesi, sanat galerisi içeren tek katlı ve küçük bir kültür ve sanat merkezine kavuşturularak daha anlamlı hale getirilebilir.

4.2.İslampaşa Sağlık Yerleşkesi

RTEÜ Sağlık Yerleşkesi, Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü'ne (Çaykur) ait Paketleme Çay Fabrikası ve Taşlıdere Yaş Çay Fabrikası arazilerinin birleştirilmesiyle oluşmuştur. Bunlardan yaş çay fabrikası yıkılmış ve yeri teslim edilmişken, paketleme fabrikası için İyidere'de yapılan fabrika inşaatının tamamlanması beklenmiştir. Çaykur'un yerleşke alanını boşaltmasının ardından yerleşke için yapılan plân tam olarak hayata geçirilebilecektir.

Yerleşkede şu anda faaliyette bulunan Tıp Fakültesi, inşaatı devam etmekte olan Diş Hekimliği Fakültesi, henüz başlanmamış olan Eczacılık Fakültesi, Sağlık Yüksekokulu ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu hizmet binaları ile birlikte bir kongre ve kültür merkezi hayata geçirilecektir. Yapımı plânlanmış olan Kongre ve Kültür Merkezi'nin bir hub (ağ) olarak düşünüldüğü anlaşılmaktadır.

Yerleşkede Çaykur'dan kalma eski lojmanlar yanında, yürüme mesafesinde öğrenci yurdu da mevcuttur. Yerleşkenin Rize şehir merkezine uzaklığı 5 km'dir; merkeze bisikletli ulaşım ve yürüme mesafesinde sayılabilir. Buradan şehir merkezine yaya ve bisikletle ulaşımında en uygun güzergâh otoyolun dışından geçen sahil yoludur. Ancak yerleşkeden sahil yoluna doğrudan bir bağlantı mevcut değildir. Yaya ve bisiklet için yerleşkeden sahil yoluna bir bağlantı sağlanması, sahil yolunun koşu yolu, yaya yolu ve bisiklet yolu olarak yeniden düzenlenmesi uygun olacaktır.

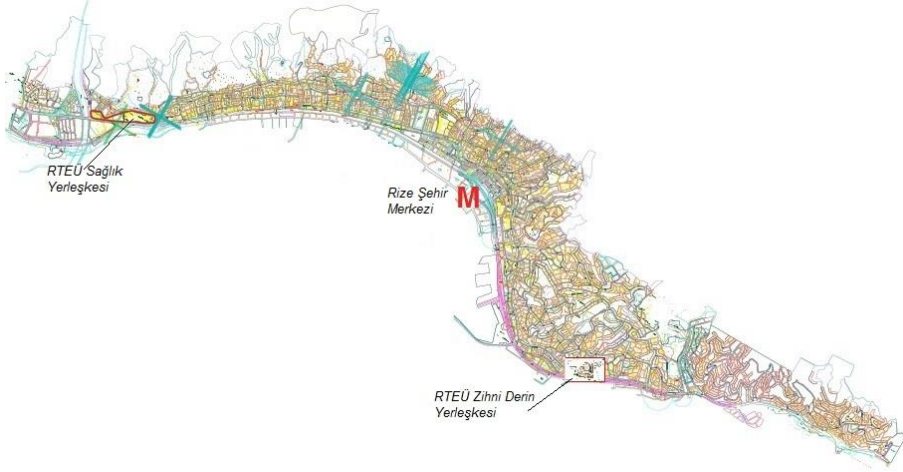
Yerleşke ve şehir merkezinde bisiklet park yerleri oluşturmak gereklidir. Aynı şekilde sahildeki eğlendirilen alanında da bisiklet park yeri oluşturulmalıdır. Yurt dışında örnekleri olduğu üzere, birbiriyle bağlantılı bir bisiklet kiralama sistemi kurulabilir ve bağlantılı bisiklet kiralama mekânları oluşturulabilir. Bu durumda bir yerden kiralanan bisiklet başka bir kiralama yerine bırakılabilmektedir.

4.3.Şehir Merkezi ve RTEÜ Yerleşkeleri

Şehir içi yerleşkelerinin en önemli özelliği, şehir merkezine yürüme mesafesinde olmalarıdır. Berlin Teknik Üniversitesi gibi, geleneksel yerleşkenin avantajları yanında şehrin avantajları ile bir harmanlanma söz konusu olmaktadır (Christiansee, 2007: 48,49). RTEÜ yerleşkelerinin de bu çerçevede değerlendirilmesi yanlış olmayacaktır.

Daha önce ifade edildiği gibi, Erçevik ve Önal'ın araştırmasında (2010), üniversite öğrencilerinin yerleşkede mevcut olmayan imkânlar ile sosyal ve kültürel etkinlik alanları için şehirden yararlandıkları tespit edilmiştir. Yine öğrencilerin şehri bir sosyal ve kültürel mekân olarak algılayıp kullandıkları görülmüştür.

Şehir içi yerleşkelerin bu avantajına karşılık, 1960 ve 70'li yıllarda yaygınlaşan şehir dışı izole yerleşkelerin yararlı görülmediği ve bunlardan bir geri dönüş olduğu açıktır. Üniversiteleri sivil toplumdan ve kamu hayatından izole eden bu yerleşkelerin, günümüz modern bilgi toplumu için doğru bir çevre sunmadığı anlaşılmıştır (Hoeger, 2007: 13). RTEÜ yerleşkelerinin hiç biri, şehirden izole edilmiş uzak yerleşke olarak değerlendirilmemektedir.

Şehirle ve toplumla iç içe olmanın bir üniversite yerleşkesi için ne kadar yararlı ve anlamlı olduğunu bu şekilde tespit ettikten sonra, RTEÜ'nün iki büyük yerleşkesinin Rize şehir merkezinin iki yakasında yer almasının ne kadar yararlı bir imkân sunabileceği kabul edilmelidir.

Christiansee (2007: 50)'e göre; bir üniversiteyi çok fazla planlamak yerine şehrin bir bölgesini değiştirmesine, oraya sızmasına ve mevcut şehir yapısını doğaçlama değiştirip süslemesine imkân vermek daha doğru olabilir. Aslında bu ifade neredeyse RTEÜ yerleşkelerinin Rize'ye sokuluşunu anlatmaktadır. Şehir merkezinin iki yakası, Üniversite binaları ve yerleşke alanları ile süslenmektedir. Bina yoğunluğu ve yeşil alan azlığı, Rize'deki arazi azlığının bir sonucu olarak yaşanmakla birlikte, bu sorun çözülemez nitelikte değildir.

4.3.1. Yolların Kaldırılması ve Yeşil Alanların Çoğaltılması

RTEÜ yerleşkelerinin yaşamakta olduğu sorun, arazi darlığı sebebiyle, üniversite binalarının birbirine çok yakın inşa edilmeleri, aralarında yeşil alanların yer almaması ve betonlaşmanın yerleşke güzelliğini gölgelemesidir. Yerleşkelerin şehre "sızdığı" noktalarda yine en güzel binalar Üniversite binaları olmakla birlikte, bir sıkışmışlık ve yeşil alan eksikliği bariz biçimde kendini hissettirmektedir.

Newcastle Üniversitesi Yerleşkesinde yapılan çalışma gibi, bazı yolların kaldırılması, park yerlerinin azaltılması ve yerleşkenin

yayalaştırılması (Zunder, vd, 2014) bu sorunun çözümünde en önemli seçenek durumundadır. RTEÜ'nün bir komisyon oluşturarak, yerleşkeler içindeki bazı yolların kaldırılması ve yeşil alanın artırılması yönünde etkili bir çalışma başlatması zaruri görülmektedir.

Zihni Derin Yerleşkesinde Fen-Edebiyat Fakültesi ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi-Hukuk Fakültesi binaları arasındaki yolun kaldırılması ve yeşil alana dönüştürülmesi ilk adımı oluşturabilir. Fen-Edebiyat Fakültesi ile Güzel Sanatlar ve Mühendislik Fakültesi ile Rektörlük binası arasındaki alanlar da yaya yolları içerecek şekilde tümüyle yeşil alan yapılabilir. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi-Hukuk Fakültesi binası ile İlahiyat Fakültesi'nin önünde bırakılan boş alanların beton olmasının hiçbir yararının olmadığı, buraların da yol bırakmak kaydı ile yeşil alana dönüştürülmesi gerektiği açıktır.

4.3.2. Bilgi Odaklı Yerleşke ve Yerleşke Bilgi Sistemleri

Diğer taraftan üniversitelerin bilgi odaklı kurumlar olarak, bilgi toplumuna uygun yapılandırılmaları gereklidir. Hoeger (2007: 18)'e göre; "şehir içi yerleşke, pek çok açıdan, bilgi toplumunun taleplerini en iyi şekilde karşılayabilir ve çağdaş üniversite için en uygun model olabilir." Şehrin kurumları ve aktörleriyle bilgi odaklı bir iletişimin kurulmasına en elverişli yerleşkeler, şüphesiz şehir içi yerleşkelerdir.

Bilgi toplumunun taleplerini en iyi şekilde karşılamak ve çağdaş üniversite için en uygun çözümü sağlamak, RTEÜ yerleşkelerinin de ulaşmak istediği amaçları olabilir. Bu amaçla, üniversitede düzenlenen bilimsel etkinliklere, kurumlar ve yerel birimlerin yanında halkın da katılımı sağlanabilir. Yerleşkede düzenlenen konferans, panel ve sempozyum benzeri bilimsel etkinlikler, üniversitenin sosyal medya hesaplarından canlı olarak yayınlanabilir. Bu şekilde bilgiyi her isteyene ulaştırabilen bir bilgi toplumu yaklaşımı ortaya konulabilir.

Üniversite yerleşkeleri için, Kent Bilgi Sistemleri örneğinde olduğu gibi, bir Yerleşke Bilgi Sistemi (YBS) kurulması gerektiği öne sürülmektedir. Yerleşke alanı içinde bulunan fiziksel unsurlar; yeşil alanlar, spor alanları ve bina alanları gibi gruplara ayrılarak değerlendirilmekte, alanda mevcut unsurlara ait bir veri tabanı oluşturulmaktadır. Coğrafi sorgulamalara ve coğrafi analizlere imkân veren bu veri tabanı ile farklı amaçlara yönelik bilgi üretimi sağlanabilmektedir (Topay vd, 2003). Bunun bir Yerleşke Donatı Bilgi Sistemi olarak kurulabileceği ve "geleceğe yönelik bir planlama ya da yenileme ve bakım işleriyle ilgili kararların alınması sırasında ihtiyaç

duyulan bilgilere etkin ve güvenilir bir biçimde ulaşılmasına imkân tanıyan” bir sistem olması gerektiği de savunulmaktadır (Kurdoğlu ve Çelik, 2016).

Bilgi çağının yaşandığı günümüzde, RTEÜ yerleşkeleri için de bir YBS kurulması; yerleşkeler arası etkileşimin sağlanması, doğru bilginin paydaşlara aktarılması, Üniversitenin yeni öğrencilerine ve ilk defa gelecek ziyaretçilere kolaylık sağlaması açısından yararları olacaktır. Yine Üniversitenin kendini tanıtmayı ve tanımlaması, Üniversite yönetiminin planlama ve yenilemeye dönük doğru kararlar alabilmesine zemin hazırlaması bakımından faydalı görülmektedir.

4.3.3. Çok Merkezli Şehir Oluşturulması

RTEÜ Yerleşkeleri, birer şehir içi yerleşke olarak şehir merkezinin iki yanında yer almaktadır. Buldukları mahallelerde, üniversite ihtiyaçlarını karşılamaya dönük altyapı henüz gelişim sürecindedir. Zihni Derin Yerleşkesi etrafında bazı kafeterya, lokanta ve benzeri yeme-içme mekânları ortaya çıkmakla birlikte, oluşan ortam şehir merkezinin sağladığı imkânlardan uzaktır. Sağlık Yerleşkesi ise, şehrin ana merkezine daha uzak olmanın yanında, henüz öğrenci potansiyeli oluşmadığından etrafında hizmet birimleri de gelişmemiştir.

Bir şehir içi yerleşkenin öğrenci ve akademisyen tarafından beğenilmesinin arkasında, hem yerleşke hem de şehir imkânlarından birlikte yararlanma şansı vermesinin yattığına (Erçevik ve Önal 2010) daha önce değinilmişti. Hâlbuki her iki RTEÜ yerleşkesinin etrafında oluşan şehirleşme ve şehir içi tesisleri şehir merkezine göre nispeten zayıftır.

Üniversite yerleşkelerinin daha iyi bir noktaya gelebilmeleri, etraflarında hizmet sunan şehir birimlerinin; kafeterya, lokanta, kafe, çay ocağı, çeşitli dükkânlar, sağlık ve spor birimlerinin vb yeterince yer almasıyla ilgili olduğuna göre, bunu sağlayacak bir çözüm gerekli ve yararlı olacaktır. Bunun yolu, şehrin her iki yakasındaki potansiyelin ortaya çıkarılarak, buraların seçilecek belli temalar çerçevesinde, ticaretle ve hizmet işletmeleriyle canlandırılmasıdır. Yerleşkelere yakın yerlerde, şehir meydanları oluşturulması, ticaretin canlandırılması ve bu şekilde alt merkezler oluşturularak, şehirleşmenin çok merkezli (policentric) olarak hayata geçirilmesi bu canlanmayı sağlayabilir.

Genelde büyük metropol şehirlerde ortaya çıkan çokmerkezli şehir olgusu; nüfus, istihdam yoğunluğu ve ulaşım gibi parametrelerle incelenmektedir (McMillen, 2001; Trullen and Boix, 2003). Rize'nin bir sahil bandında sıkışmış olması sebebiyle, bazı

mahallelerin merkeze uzaklığı fazla olmaktadır. Bu sebeple, şehir merkezinde yer alan imkân ve hizmetlerin şehrin iki yanına doğru yayılmasını sağlamada, alt merkez olgusunun yararları, Rize özelinde de, tartışılabilir.

Zihni Derin Yerleşkesi'nden yeni inşa edilmekte olan Sahil Projesine otoyol üzerinden yapılacak geçiş inşa edilirken, Yerleşke ana girişi ile bu geçiş arasında bir meydan tasarımı yapılabilir. Bunun için; Yerleşke önünden geçen yolun yeraltına alınması, mevcut otoyolun üzerinin kapatılarak meydana eklenmesi ve Yerleşke önündeki otopark ihtiyacının yeraltı otoparkı veya park alanlarının batı yönünde oluşturulması yoluyla çözülmesi sağlanabilir.

Sağlık Yerleşkesi'nin bulunduğu İslampaşa Mahallesi, henüz potansiyeli oluşmayan ve şehir merkezine daha uzak bir alan olduğundan, burada bir tema öngörülerek planlı bir alt merkez tasarımı yapılması daha gerekli ve uygun görünmektedir.

Sağlık Yerleşkesi yakınında Eğitim ve Araştırma Hastanesi mevcuttur ve yeni bir Şehir Hastanesi'nin yine İslampaşa Mahallesi sahilinde deniz dolgusu yapılarak inşa edilmesi plânlanmaktadır. Yerleşke'nin batı ucunda yer alan Tıp Fakültesi'nin hemen yanında İslampaşa otoyol kavşağı yer almaktadır.

İslampaşa kavşağının ve bağlantı yollarının Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından yeraltına alınması suretiyle, üzerinde bir meydan oluşturulabilir. Bu meydan sayesinde; Sağlık Yerleşkesi'nden denize doğru yaya erişimi sağlanacağı gibi, Tıp Fakültesi'nden yeni inşa edilecek hastaneye de doğrudan ulaşım mümkün olabilecektir. Deniz dolgusu yapılarak inşa edilecek hastanenin kavşağa yakın bir yerde konumlanması bu bakımdan önemlidir. Stadyumun yanında ve 400 metre batısında yer alan iki yüzme havuzunun arası tamamen yayalaştırılarak ve biraz da deniz dolgusu yapılarak yeni meydana eklenebilir.

Bu semtte düşünülecek alt merkez için tema önerisi olarak; sağlık kuruluşları, eczaneler, tıbbi donanım mağazaları, medikaller ve diş laboratuvarlarının yanında spor tesis ve işletmelerinin de burada yoğunlaşması önerilebilir. Stadyum için gerekli olan otoparkın tasarımlanacak meydanın devamında ve yine zemin altına yerleştirilmesi mümkün olabilir. Üniversite öğrencilerinin, akademisyenlerin ve halkın ihtiyaç duyacağı yeme-içme mekânlarının meydanın etrafında oluşması doğal olarak gelişecektir.

Rize şehrinin ana ve alt merkezli olarak yapılandırılması, yeni alt merkezlerin eski merkezden farklı temalara sahip olması ve farklı ihtiyaçlara yoğunlaşması gibi konular, her şeyden önce katılımcı

planlama yöntemiyle ve iletişimsel rasyonalite temelli yaklaşımla; şehir plâncıları, kent sosyologları, mimarlar ve kentleşme uzmanları tarafından birlikte çalışılmalıdır.

4.3.4. Teknokent ve Multidisipliner Etkileşim Merkezi

Günümüz üniversitelerinin, eğitim ve araştırmadan vazgeçmeden topluma katkı sunmayı öne almaları, sanayi ile işbirliği ve girişimciliği benimsemeleri gerektiğine yukarıda değinilmişti. Demek ki, günümüz üniversite yerleşkelerinin; çok yönlü eğitim sunan birer “eğitim yerleşkesi” olmaları, aynı anda teknopark/teknokentlere sahip birer “araştırma yerleşkesi” haline gelmeleri de gerekmektedir.

Eğitim ve araştırmanın ötesine geçerek, toplumsal sorunların çözümünde öncü rol almak, sanayi ve teknolojiye firma işbirliklerini ortak girişimlere ve daha ileriye taşımak, akademisyenleri ve öğrencileri birer girişimci haline getirmek, bölgesel sorunlara ve taleplere odaklanmak ve öncü rol üstlenmek gibi daha ileri bir anlayışa da kavuşmak gereklidir. Bu amaçla üniversite yerleşkelerinde; teknoloji transfer ofisleri, kuluçka merkezleri, teknokentler, teknoparklar, teknoloji vadileri veya üsleri gibi, sanayi ve teknoloji şirketleri ile ortak çalışmayı mümkün kılacak oluşumlara ihtiyaç vardır.

RTEÜ yerleşkelerinin alan olarak küçük olması, bu konuda yapılabilecekleri sınırlayıcı bir etki meydana getirebilecektir. Üniversite'nin Türk Alman Üniversitesi ile ortaklaşa bir Teknokent kuracağı ve bunun için Zihni Derin Yerleşkesinde 3506 m2 arazinin tahsis edildiği bilgisi yerel medyada yer almıştır (Olay53, 2019). Bu çaba ve yaklaşım önemlidir. Tahsis edilen alan küçük olmakla birlikte bir an önce başlanmalı ve hızla hayata geçirilmelidir.

Geleceğin üniversitelerinde bilim disiplinleri arası ve disiplinler üstü çalışmaların önem kazanacağı öngörüldüğünden, çokdisiplinli etkileşim merkezleri kurulması gereklidir. Enstitüler, farklı bilim disiplinlerini bünyelerinde toplayan birimler oldukları halde, geleneksel anlayışların multidisipliner yaklaşımlara pek fırsat vermediği bir gerçektir. Bu sebeple multidisipliner etkileşim merkezlerine (hub) olan ihtiyaç giderilmelidir.

Geleceğin üniversitesi topluma ve sanayiye öncülük etme gibi önemli bir misyon üstlendiğinden, zamanın müthiş derecede hızlandığı günümüzde, yenilik yapmanın fark yaratacağı bilinciyle inovasyon odaklı bir etkileşim merkezine (hub) ihtiyaç olduğu düşünülmelidir. Söz konusu etkileşim merkezi, farklı disiplinlerdeki akademisyenler arası etkileşimi sağlamanın yanında, sivil toplum

kuruluşlarının, meslek örgütlerinin, merkezi devlet birimleri ve yerel yönetimlerin, sanayi ve teknoloji şirketlerinin, girişimcilerin vb üniversite ile etkileşim kurabilmesini de sağlamalıdır.

Bu noktada İstanbul Üniversitesi tarafından İstanbul Kalkınma Ajansı'nın desteğiyle hayata geçirilen Tıbbi ve Endüstriyel Tasarım Laboratuvarı (TETLAB) önemli bir örnek teşkil etmektedir. TETLAB Fikir Fabrikası da denilen projede, sağlık ve mühendislik alanları başta olmak üzere disiplinlerarası ve çok disiplinli ortak çalışmalar yürütülmektedir. ÖDTÜ Tasarım Fabrikası ve İstanbul Kalkınma Ajansı desteğiyle yeni açılan İTÜ Magnet Fab/Tridi "fikirden-ürüne" tüm ürün geliştirme sürecini yöneten örnekler olarak belirginleşmektedir.

Çokdisiplinli etkileşim, inovasyon etkileşimi, sanayi ve toplumsal etkileşim gibi önemli etkileşim alanlarını birleştiren bu örnekler, RTEÜ ve gelişen diğer üniversiteler için model olabilir. RTEÜ'nin sahip olduğu küçük boyutlu yerleşkeler sebebiyle, tek bir etkileşim merkezi kurularak çok yönlü ve çok amaçlı kullanımı sağlanabilir.

Bir yandan sağlık ve mühendislik disiplinlerinin etkileşimi, diğer yandan tüm disiplinler arası etkileşim ve toplumsal etkileşim, Zihni Derin Yerleşkesinde kurulacak Teknokentin bir unsuru olarak tasarlanıp hayata geçirilebilir.

Değerlendirme ve Sonuç

Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında; bu çalışmanın ulaştığı bir kısım sonuçlar ve özgün önerileri vardır. Bunlardan yukarıda ifade edilenler arasında; RTEÜ yerleşkelerinin yayalaştırılması suretiyle yeşil alana kavuşturulması, bu amaçla, Newcastle Üniversitesi yerleşkesi uygulamalarında olduğu gibi (Zunder, vd, 2014), bir kısım beton yolların kaldırılması yer almaktadır. Bu yaklaşımın, oluşumu tamamlanmış gibi görünen Zihni Derin Yerleşkesinde yerleşkenin yeşil alanlara kavuşturulmasında hem çok etkili sonuçlar doğuracağı hem de tek çözüm olduğu değerlendirilmektedir.

Şehir dışı büyük yerleşkelerde ortaya çıkan yerleşkeyi bisiklet yolları ile donatma zorluğu (Abd-Razak vd, 2012), şehir içi küçük yerleşkeler için söz konusu değildir. Ancak burada da yerleşkelerle şehir merkezi arasında temiz ulaşım sağlamak ve yerleşkeler arasında ulaşım sağlamak için bisikletli ve yaya erişimine ihtiyaç vardır. Üniversitenin her iki yerleşkesini ve şehir merkezini birleştirecek koşu yolu, yaya yolu ve bisiklet yolu olgularını taşıyacak sahil yolu yapılandırması önemli imkânlar sunmaya adaydır. Yerleşke girişlerinde, şehir merkezinde, sahil projesi ve merkezdeki

sahil eğlencilerin alanında birbiriyle entegre bisiklet parkları ve kiralama merkezleri kurulması çok yararlı olacaktır. Bu parkların bütünleşik veya etkileşimli olmaları, birinden kiralanana bisikletin bir diğerine iade edilebilmesi imkânını vermesi bakımından önemlidir.

Bilgi Üniversitesi'nin Santralistanbul ile bir yandan eğitim yerleşkesine kavuşurken, diğer yandan İstanbul'un kültür ve sanat zenginliğine katkı sunması örnek alınabilir (Okandan, 2016; Topçuoğlu, 2015). RTEÜ Zihni Derin Yerleşkesinin uzantısı durumunda olan Sahil Projesi içinde, sanat galerisi içeren tek katlı ve sade bir kültür ve sanat merkezi çok yararlı olabilir. Mevcut Kültür Merkezi'nin genç sanatçı adaylarına yönelik sanat ortamının aksine, Sahil Projesinde elit bir sanat ortamı oluşturularak Rize'nin kültür ve sanat düzeyi yükseltilebilir.

Sahil Projesi içinde Su ürünleri Fakültesi'nin araştırma gemisi için oluşturulan barınak, öğrencilerin yelken ve kano sporu yapmalarına imkân verecek şekilde kullanılabilir. Bu şekilde bir yandan barınağın araştırma gemisinin seferde olduğu zamanlarda boş kalması önlenirken, diğer yandan Rize sahilleri deniz sporları ile renklendirilebilir.

Üniversitelerde Yerleşke Bilgi Sistemi ve benzeri sistemlerin kurulması yararlı görülmektedir (Topay vd, 2003; Kurdoğlu ve Çelik, 2016). İki ana yerleşkenin yanında, hemen her ilçede bir yerleşkesi olan RTEÜ'nün bir başka ihtiyacı, Yerleşke Bilgi Sistemi (YBS) oluşturulmasıdır. Bu sayede yerleşkeler arası iletişim ve etkileşim sistemli hale getirilebilir. Yerleşke alanı içindeki; yeşil alanlar, spor alanları, etkinlik alanları ve binalarla ilgili bir bilgi sistemi kurularak hem üniversite paydaşlarının bilgi ihtiyaçları karşılanabilir hem de üniversitenin önemli kararlar almasına ve planlama yapmasına temel teşkil edebilir. Oluşturulacak sistemin, üniversiteye ilk defa gelecek olanlara ve üniversite adaylarına kılavuz niteliğinde bir arayüz ile internet ortamında sunulması özel bir önem arz etmektedir.

Rize şehrinin yatay bir sahil bandında sıkışmış olması, tüm şehir hareketliliğinin küçük ve dar bir şehir merkezinde sıkışmasını beraberinde getirmekte ve trafik sorunlarına da yol açmaktadır. Bu sebeple, iki üniversite yerleşkesinin bulunduğu semtlerde yeni şehir meydanları oluşturulması, semtlerdeki yoğunluğa göre alışveriş ve ticaret ortamlarının teşvik edilmesi yararlı olacaktır. Bu şekilde Rize şehrinin çokmerkezli olarak tasarlanması yerinde olacaktır.

RTEÜ'nün Teknokent oluşturmada başlattığı süreç çok önemlidir. Bu sürecin başarıyla yürütülmesi, akademisyenler arası multidisipliner etkileşimi sağlamak ve toplumsal kesimlerle de

etkileşim oluşturmak üzere, Teknokentin bünyesinde bir İnovasyon ve Etkileşim Merkezi kurulmalıdır.

Üniversite-şehir etkileşimi bakımından bakıldığında, bir üniversitenin şehrin aktörleri ile temasa geçmede zorlanmayacağı; 3.kuşak üniversite anlayışına uygun bir yerleşke yapısına ihtiyaç olduğu açıktır. Üniversite yerleşkesinin şehirden yararlanması yanında, şehrin üniversiteden ve yerleşkeden yararlanması da en az onun kadar önemlidir.

Geleceğin üniversitesini bugünden düşünmek, ister istemez ucu açık bir düşünme alanına tekabül eder. Zamanın hızla aktığı günümüzde, her an yeni olgular ortaya çıkmakta ve yeni uygulamalar hayata geçirilmektedir. Bu sebeple, bugünün geleceği hızla yarının geçmişi haline gelmektedir. Bu yüzden yenilikçilik süreklilik kazanmakta, fark yaratan yenilik anlamında inovasyon geleceği belirlemede önem kazanmaktadır.

Geleceğin üniversitelerinde, akademisyenlerden hem eğitim ve araştırma faaliyetlerine devam etmeleri, hem de inovasyon yaparak, teknoloji geliştirerek, toplum ve sanayi ile işbirliği kurarak önderlik etmeleri istendiğine göre, eğitim faaliyetlerinin yer aldığı dersliklerle teknokentler ve yukarıda bahsettiğimiz etkileşim alanları ve laboratuvarlar arasında etkili bir iletişim sağlanmalıdır. Bu yüzden geleceğin yerleşkesi etkili bir iletişim yerleşkesi de olacaktır. RTEÜ yerleşkelerinin birbirleri ile ve toplumla aktif ve sürekli etkileşim halinde olmaları, iyi bir iletişim altyapısı ile mümkün olabilecektir.

KAYNAKLAR

- Abd-Razak MZ, Utaberta N, Handryant AN, (2012), "A Study of Students' Perception on Sustainability of Campus Design: A Case Study of Four Research Universities Campus in Malaysia", *Research Journal of Environmental and Earth Sciences* 4(6): 646-657, 2012.
- Aderogba, K A, (2018), "The Town and Gown Relationship and Sustainable Community Development in Nigerian Contemporary Universities", *Sumerianz Journal of Education, Linguistics and Literature*, 2018, Vol.1, No. , pp.1-9.
- Antalyalı, Ömer Lütfi, (2007), "Tarihsel Süreç İçerisinde Üniversite Misyonlarının Oluşumu" *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2007/2, Sayı: 6, Isparta.
- American Academy (2015), Public Research Universities: Why They Matter, The Lincoln Project: Excellence and Access in Public Higher Education, American Academy of Arts & Sciences, 2015; <https://www.amacad.org/LincolnProject>; (10.11.2018)

- Büyükkşahin Sıramkaya, S.B. Çınar K., (2012), “Üniversite Kampüs Yerleşkelerinde Ortak Kullanım Mekânlarının İncelenmesi: Selçuk Üniversitesi Aleaddin Keykubat Kampüsü Örneği”, *Selçuk Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, C.27, S.3.
- Calvo-Sotelo, P.C. (2010), The Concept of “Educational Campus” and its application in Spanish universities, CELE Exchange, 2010/8 ISSN 2072-7925; [https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5kmbjxzp5ghc-en.pdf?expires=1538856759&id=id&accname=guest&checksum=5755436864289407E37834604DDB5CC8,\(06.10.2018\).](https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5kmbjxzp5ghc-en.pdf?expires=1538856759&id=id&accname=guest&checksum=5755436864289407E37834604DDB5CC8,(06.10.2018).)
- Christiansee, Kees, (2007), “Campus and the City: Urban Design for Universities”, *Campus and the City - Urban Design for the Knowledge Society*, (Ed. K.Hoeger, K.Chritiaanse), Publ: gta Verlag, https://www.christiaansee.arch.ethz.ch/index.php?lang=de&page_id=108; (06.10.2018).
- Cisco, (2017), *Creating the 21st Century Campus Innovation in higher education through collaborative solutions; White Paper;* https://www.cisco.com/c/dam/en_us/solutions/industries/downloads/creating-21st-century-campus-in-higher-education.pdf; (10.11.2018)
- Constantelos, D. (1999), “The Formation of the Hellenic Christian Mind,” *Christian Hellenism: Essays and Studies in Continuity and Change*, New Rochelle, New York and Athens ISBN: 0-89241-588-6; http://www.myriobiblos.gr/texts/english/Constantelos_1.html; (01.10.2018).
- Cortese, A.D., (2012), Promiese Made and Promises Lost: A Candid Assesment of Higher Education Leadership and Sustainability Agenda, *The Sustainable University:Green Goals and New Challenges for Higher Education Leaders*, J. Martin, J.E. Samels and Associates, Baltimore; [http://fisherb.people.cofc.edu/appliedsust/Sustainable%20Univ%20Chap%202.pdf,](http://fisherb.people.cofc.edu/appliedsust/Sustainable%20Univ%20Chap%202.pdf) (19.04.2019)
- Düzenli T. Akyol D. Mumcu S., (2017), “Üniversite Kampüsü Açık Mekânlarının Gençler Tarafından Kullanım Amaçlarının Belirlenmesi”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 10 Sayı: 49, Nisan 2017.

- Erçevik, B. Önal, F., (2011), “Üniversite Kampüs Sistemlerinde Sosyal Mekan Kullanımları”, *MEGARON* 2011; C.6 S.3 s..151-161.
- Erkman, U., (1990). *Büyüme ve Gelişme Açısından Üniversite Kampüslerinde Planlama ve Tasarım Sorunları*, İTÜ Mimarlık Baskı Atölyesi, İstanbul.
- Etzkowitz, H., (2004), “The Evolution of the Entrepreneurial University”. *International Journal of Technology and Globalisation*, Vol.1(1) pp.64-77.
- Etzkowitz, H., (2013), “Anatomy of the entrepreneurial university,” *Social Science Information*, Vol.52(3) pp.486–511.
- Forrester, S. (2014), *The Benefits of Campus Recreation*. Corvallis, Oregon:NIRSA; https://nirsa.net/nirsa/wp-content/uploads/Benefits_Of_Campus_Recreation-Forrester_2014-Report.pdf; (18.04.2019)
- Hanbin W, Ekaterina S. Jiyun S. Seiyonk K. (2015), “Space for International Educational Process in the Campus: Focused on social survey for Korea University” *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 170 (2015) 243 – 251.
- Hatcher, W.(2012), *Cultivating town and gown relationships for development success*. Princeton Review: University of Princeton.
- HHMI, (2003), *Janelia Farm Research Campus Report on Program Development*, Howard Hughes Medical Institute, November 2003.
- Hoeger, K., (2007), “Campus and The City – A Joint Venture”, *Campus and the City - Urban Design for the Knowledge Society*, (Ed. K.Hoeger, K.Chritiaanse), Publ: gta Verlag, https://www.christiaanse.arch.ethz.ch/index.php?lang=de&page_id=108; (06.10.2018).
- Lazzeroni M, and Piccaluga A, (2015), “Beyond 'town and gown': the role of the university in small and medium sized cities”, *Industry & Higher Education* Vol 29, No 1, February 2015, pp 11–23, Doi: 10.5367/ihe.2015.0241
- McMillen, D.P. (2001), *Polycentric urban structure: The case of Milwaukee*, *Economic Perspectives*, Federal Reserve Bank of Chicago, 2001; <https://core.ac.uk/download/pdf/6793024.pdf> (08.02.2019)

- Maydew, M.J., (2012), Greening the Endowment. *The Sustainable University: Green Goals and New Challenges for Higher Education Leaders*, J. Martin, J.E. Samels and Associates, Baltimore: The John Hopkins University Press.
- Okandan, G.D. (2016), “İşletmecilik Tarihinde Modern’den Postmodern’e Bir Yolculuk: Silahtarağa Elektrik Santrali’nden Santralistanbul’a Süreklilik ve Değişim”, *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, Vol/Cilt: 45, Special Issue/Özel Sayı 2016, 40-48.
- Olay53, (2019), Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi’nde Teknokent Kurulması İçin İlk İmzalar Atıldı, Olay53.com Haber Sitesi, 15.01.2019; <http://www.olay53.com/haber/recep-tayyip-erdogan-universitesinde-teknokent-kurulmasi-icin-ilk-imzalar-atild-676541.htm>; (07.02.2019).
- Ranga M., and Etzkowitz H., (2012), Triple Helix Systems: An Analytical Framework for Innovation Policy and Practice in the Knowledge Society; https://triplehelix.stanford.edu/images/Triple_Helix_System_s.pdf; (10.11.2018).
- Rashdall, H. (1895), *Universities of Europe in the Middle Ages*, Oxford at the Clarendon Press; http://lollardsociety.org/pdfs/Rashdall_Universities_vol1.pdf; (01.10.2018).
- Rosser, John, H., (2001), *Historical Dictionary of Byzantium*, Scarecrow Press, 2001; <https://book.cc/book/698028/347a51>; (08.02.2019).
- Rukancı, F. ve Anameriç, H., (2016), Ortaçağda İlk Üniversiteler: Studium Generale, Felsefe Dünyası, 2004/1, Sayı 39, ss.170-186.
- Saklı, A.R., Akbulut Akdoğan, H.T., (2017), “Dünyada ve Türkiye’de Üniversitelerin Tarihi Gelişimi” Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Öğrenci ve Akademisyenleri ile Rize Halkının Karşılıklı Algı ve Beklentileri, (Ed. Ali Rıza Saklı), RTEÜ Yayını, Rize.
- Sorbonne, (2018), Sorbonne University History; <https://www.sorbonne-universite.fr/en/university/history-and-heritage/history>; (01.10.2018)
- Sunar, C. (1967), İslâm Felsefesi Dersleri, Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Yayınları No. LXXX, Ankara.

- Trullén J, Boix R, (2003) Barcelona, Policentric Metropolis and Network of Cities, *Workshop on Spatial Networks and Clusters: Urban and Regional Prosperity in a Globalised Economy*, Universitat Rovira i Virgili, March 6-8 (2003).
- Karadağ, E.ve Yücel, C. (2018). *Türkiye üniversite memnuniyet araştırması 2018*. Üniar Yayınları. doi: 10.13140/
- Karasu S. (2016), "Rize için Alternatif Bisiklet Turizmi", *II. Rize Sempozyumu: Turizm, Rize, Türkiye*, 4-6 Kasım 2016, ss.1-6
- Kızıltan A, Dilek Ö, Bayrak AZ, (2016), Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Öğrencilerinin Gelir-Harcama Analizi ve İl Ekonomisine Katkısı, *Celepler Matbaacılık, Trabzon*.
- Kurdoğlu BÇ, Çelik KT, (2016), "Yerleşke donatı bilgi sistemi (YEDBIS) oluşturulması üzerine bir çalışma", *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Yıl: 2016, Cilt: 17, Sayı:1, Sayfa: 11-20.
- Saklı, A.R. (Ed.), (2017), *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Öğrenci ve Akademisyenleri ile Rize Halkının Karşılıklı Algı ve Beklentileri*, RTEÜ Yayını, Rize.
- Salinas J, and Benito B, (1999), *Campus Extens: Strategies for on-campus and off-campus learning*, Enable 99 Cover Page; https://www.academia.edu/30682635/CAMPUS_EXTENS_Strategies_for_on-campus_and_off-campus_learning; (19.04.2019)
- Topay m, Kaya LG, Yıldırım B, İkiz E, Demirtaş SO, (2003), "ZKÜ Bartın Yerleşkesi Kampus Bilgi Sistemi", *ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi* Yıl: 2003 Cilt:5 Sayı:5.
- Topçuoğlu G. (2015), "Tarihi Mirasın Sosyo-Kültürel Sürdürülebilirliği: Santral İstanbul Projesi Örneği", *2nd International Sustainable Buildings Symposium*, 28-30 Mayıs 2015, Ankara.
- Türeyen, M. N., (2002), *Yükseköğretim Kurumları Kampuslar, Tasarım Yayın Grubu*.
- Viale, R., and Ghiclione, B., (1998), The Triple Helix Model: a tool for the study of european regional socio-economic systems, The IPTS Report 29, 1-8; <https://studylib.net/doc/7795751/the-triple-helix-model--a-tool-for-the-study-of-european-...>; (10.11.2018).

- Wikipedia, (2018a), *University Of Paris*, Wikipedia;
https://en.wikipedia.org/wiki/University_of_Paris;
(06.10.2018).
- Wikipedia, (2018b), *University of Constantinople*, Wikipedia;
https://en.wikipedia.org/wiki/University_of_Constantinople;
(06.02.2019)
- Wissem, J.G.,(2009), *Üçüncü Kuşak Üniversitelere Doğru; Geçiş Döneminde Üniversiteleri Yönetmek, Özyeğin Üniversitesi Yayını, 2.b., İstanbul.*
- Yılmaz, S. (2015) “Bir Kampüs Açık Mekânın Çevresel Tasarımı: Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Binası”, *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 2015, 15 (2) s.297-307.
- Zunder TH, Aditjandra PT, Carnaby B, (2014), “Developing a Local Research Strategy for City Logistics on an Academic Campus”, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 125.